

Enheten för naturskydd

Se sändlista

BILDANDE AV FÅGLE NATURRESERVAT

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kapitlet 4 § miljöbalken (1998:808) det område som avgränsats på karta enligt bilaga 1 och 2, med den gräns som slutligen märks ut i fält, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Fågle naturreservat.

För att tillgodose och uppnå syftet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 7 kapitlet 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet (se Föreskrifter för naturreservatet samt karta i bilaga 3).

Slutligen fastställer länsstyrelsen i enlighet med 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skötselplan enligt bilaga 4 för naturreservatets långsiktiga vård. Förvaltare för naturreservatet ska vara länsstyrelsen.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Föreskrifterna enligt punkten C om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet och om ordningen i övrigt inom naturreservatet gäller omedelbart, även om de överklagas, jämför 7 kapitlet 30 § andra stycket miljöbalken.

Uppgifter om naturreservatet

Benämning:	Fågle naturreservat
NVR-id:	21-2201199
Kommun:	Sandvikens kommun
Lägesbeskrivning:	8 km sydväst om Österfärnebo. Se bifogad översiktskarta (bilaga 2).
Centrumkoordinater (SWEREF99 TM):	N: 6679438 E: 595357
Gräns:	Se bifogad beslutskarta (bilaga 1), gränsen är markerad med den prickstreckade linjen.
Fastigheter:	Sandviken Färmansbo 1:1 Sandviken Färneboskogen 1:3
Markägarkategori:	Privata, skogsbolag
Areal (från VIC Natur):	Total areal 69 ha Landareal 69 ha Produktiv skogsmark 43 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen
Friluftsliv:	Området är av litet intresse för friluftslivet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara den biologiska mångfalden och att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, så som lövskog, lövrika skogar, svämskogar och öppna kulturmarker, i ett för Nedre Dalälven representativt område. Syftet är även att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter.

De värdefulla livsmiljöerna lövskog, lövrik skog, svämskog, betade skogar, samt öppna betesmarker och ängar, liksom de typiska växt- och djursamhällen som är karakteristiska för dessa livsmiljöer ska ha gynnsamt tillstånd*. Strukturer som gamla grova träd, död ved, betespräglade och hävdpräglade

* =Gynnsamt tillstånd (på objektsnivå) är jämförbart med begreppet gynnsam bevarandestatus. Vad som menas med gynnsam bevarandestatus definieras i 16 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

kulturmarker skall förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Skyddsvärda arter ** som vädnnätfjäril och vitryggig hackspett ska ha gynnsamt tillstånd.

Syftet ska nås genom att:

- Området undantas från skogsbruk, exploatering och andra arbetsföretag
- Lövgynnande skötselåtgärder genomförs i naturreservatets skogar med syfte att förbättra områdets potential som biotop för vitryggig hackspett
- Lämpliga delar av naturreservatet hävdas genom skogsbete
- Älvängar och öppna kulturmarker restaureras och hävdas genom bete eller slätter
- Riktade skötselåtgärder genomförs för att gynna ängsvädd och vädnnätfjäril

Skälen för beslutet

Fågle ligger i det omväxlande skogs- och älvlandskapet med gamla slätter- och betesmarker som är karaktäristiskt för nedre Dalälven. Skogsmarken som ingår i naturreservatet är till stora delar lövrik och övergår i vissa bestånd i rena lövskogar. Dessa lövrika, ofta översvämningspåverkade lövskogar är mycket viktiga som potentiella biotoper för den akut hotade arten vitryggig hackspett, som är en utpekad art i fågeldirektivet och som omfattas av ett Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP). I naturreservatet finns en fin lokal för den hotade fjärilen vädnnätfjäril, vilken är upptagen på art- och habitatdirektivet, samt även den ingår i ÅGP.

Fågle naturreservat ligger i direkt anslutning till Färnebofjärdens nationalpark och utgör därmed en viktig förstärkning av nationalparkens värdefulla naturtyper, då främst älvängar och lövskogsområden lämpliga för vitryggig hackspett.

Genom bildandet av Fågle naturreservat säkerställs ett långsiktigt och ändamålsenligt skydd för områdets höga naturvärden genom att området undantas från skogsbruk och andra exploateringsåtgärder. Samtidigt skapas förutsättningar för viktiga restaurerings- och skötselåtgärder, så som restaurering och hävd av älvängar och andra kulturmarker, lövgynnande skötsel i områdets skogar, samt riktade skötselåtgärder för att gynna naturreservatets hotade arter, vilket är nödvändigt för att långsiktigt bibehålla naturreservatets värdefulla naturmiljöer.

** Arter upptagna i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, det s.k. art- och habitatdirektivet, eller i rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar, det s.k. fågeldirektivet.

Föreskrifter för naturreservatet

Föreskrifterna under A och C nedan utgör inte hinder för förvaltaren av naturreservatet eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, som framgår av föreskrifterna B1-B10 nedan. Inte heller utgör föreskrifterna hinder för länsstyrelsen eller av länsstyrelsen utsedd uppdragstagare att utföra inventeringsverksamhet, nödvändig insamling av bestämningsmaterial, eller annan dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv inom naturreservatet.

Föreskrifterna utgör efter tillstånd från länsstyrelsen inte hinder för normalt underhåll av befintlig kraftledning.

A. Föreskrifter enligt 7 kapitlet 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1. avverka träd eller buskar, eller att ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle,
2. uppföra eller anlägga byggnad, brygga, bro, mast, antenn, torn, campingplats, luft- eller markledning, stängsel, hägnad eller annan anläggning,
3. anlägga väg, stig, vandringsled eller parkeringsplats,
4. bedriva vattenverksamhet, som t.ex. att utföra vattenreglering eller leda bort vatten,
5. bedriva täkt, anordna upplag, borra, mejsla, måla, spränga, gräva, schakta, dämna, tippa, fylla ut, dika, dikesrensa, muddra, eller på annat sätt skada mark och block,
6. bedriva mineralutvinning,
7. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel, kalk, gödselmedel eller växtnäringsämnen,
8. framföra motordrivet fordon annat än på väg som är avsedd för motorfordonstrafik,
9. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,

10. plantera in eller sätta ut växt- eller djurart,

Föreskrift 1 utgör inte hinder för borttagande av igenväxningsvegetation inom ett område på 25 meter från ladan på fastigheten Färmansbo 1:1, se karta bilaga 3.

Föreskrift 2 utgör inte hinder för normalt underhåll av ladan på fastigheten Färmansbo 1:1, se karta bilaga 3.

Föreskrift 1, 5, 7, 8 och 10 utgör inget hinder för jordbruk inom föreskriftsområde åkermark, avgränsat och markerat på karta (bilaga 3). Förutom åkrarna ingår en fem meter bred zon runt åkerkanterna i föreskriftsområdet.

Föreskrift 8 utgör inte hinder för älgdragare eller liknande som behövs för uttransport av större vilt från området vid den jakt som är tillåten i naturreservatet. Uttransporten ska ske på så sätt att skador på mark och vegetation undviks.

Föreskrift 9 utgör inte hinder för uppsättning av tillfälliga skyltar som behövs i samband med den jakt som är tillåtet i naturreservatet.

B. Föreskrifter enligt 7 kapitlet 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktigas ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla följande intrång.

1. Utmärkning av naturreservatets gräns enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Uppsättning och underhåll av informationstavlor.
3. Anläggning och underhåll av rastplats.
4. Anläggning och underhåll av djurstängsel inom naturreservatet.
5. Genomförande av naturvårdsinriktade restaureringsåtgärder så som naturvårdsbränning, röjning eller avverkning av barrträd och restaurering av lövskogar och skogsbeten inom naturreservatets skogar.

6. Genomförande av återkommande restaureringsåtgärder så som avverkning av träd och röjning av igenväxningsvegetation på älvängar och andra öppna marker inom naturreservatet.
 7. Hydrologisk restaurering och återställning av Svartbäcken och dess biflöden till ett mer naturligt lopp, samt igenläggning av sådana diken som endast avvattnar mark inom naturreservatet.
 8. Markägare som varken i egen regi eller genom att upplåta marken bedriver åkerbruk eller naturvårdsinriktad slätter- eller beteshävd, som uppfyller de krav och det betetryck som specificeras för respektive område i skötselplanen (bilaga 4), förpliktigas att tåla att Länsstyrelsen eller av Länsstyrelsen utsedd brukare genomför åkerbruk eller naturvårdsinriktad slätter- eller beteshävd. Om så är fallet har Länsstyrelsen eller den brukare som Länsstyrelsen utsett rätt att i markägarens ställe söka EU:s jordbrukarstöd eller liknande ekonomiska stöd för den hävd som bedrivs på den berörda delen av fastigheten.
 9. Återkommande bekämpning av för reservatsområdet invasiva främmande arter och icke inhemska träd och buskar i hela naturreservatet.
 10. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
- C. *Föreskrifter enligt 7 kapitlet 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet*

Utöver vad som gäller enligt andra författningar är det förbjudet att

1. framföra motordrivet fordon annat än på väg som är avsedd för motorfordonstrafik,
2. ta ved, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller omkullfallna träd och buskar,
3. elda,
4. skada, plocka eller samla in växter, svampar och lavar,
5. klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, samla in djur eller på annat sätt skada eller störa djurlivet,
6. medföra hund som inte är kopplad eller annat okopplat husdjur,

7. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
8. skada fast föremål eller ytbildning, så som att omlagra eller bortföra sten, gräva, eller därmed jämförligt,
9. rida eller cykla annat än på vägar avsedda för motortrafik,
10. på ett störande sätt använda inspelat ljud, eller använda inspelat ljud för att locka fåglar eller andra djur,
11. utan länsstyrelsens tillstånd genomföra arrangemang med fler än 100 deltagare, t.ex. tävlingar eller militära övningar.

Föreskrifterna 1, 5, 6 utgör inte hinder för innehavare av särskild rätt i samband med den jakt som är tillåten i naturreservatet.

Föreskrift 4 utgör inte hinder för plockning för eget behov av sådana bär, matsvampar och växter som inte är rödlistade.

Föreskrift 6 utgör inget hinder för användning av arbetshund vid skötsel av betesdjur.

Föreskrift 7 utgör inte hinder för tillfällig skyltning i samband med tillståndsgivna arrangemang.

Andra bestämmelser som gäller för området

Även om en verksamhet eller åtgärd inte är förbjuden enligt naturreservatets föreskrifter kan anmälan, tillstånd eller samråd ändå krävas t.ex. tillstånd/anmälan till vattenverksamhet eller samråd enligt 12 kapitlet 6 § miljöbalken.

Fornlämningen Fågle gamla tomt (RAÄ-nummer Österfärnebo 226:14) är skyddad enligt 1 och 2 kapitlet kulturmiljölagen KML.

Ärendets beredning

Området som ingår i Fågle naturreservat ligger i nedre Dalälvsområdets unika älvlandskap, med höga naturvärden kopplade till bland annat översvämningspåverkade lövskogar och älvängar.

Delar av skogsmarken som ingår i Fågle naturreservat avsattes redan 1988 inom ett naturvårdsavtal för vitryggig hackspett, som upprättades mellan

markägaren Korsnäs och Naturvårdsverket. Genom en senare marköverlåtelse kom delar av de områden som ingick i naturvårdsavtalet oavsiktligt att överlåtas till en privat markägare, vilket initierade frågan om ett starkare formellt skydd av området.

Under våren 2011 påbörjades arbetet med att bilda naturreservatet genom att berörda markägare kontaktades och informerades om Länsstyrelsens ståndpunkt att området bör skyddas som naturreservat, för att ge området ett starkare och mer ändamålsenligt skydd. Under 2012 genomfördes ett markägarmöte med de privata markägarna. Då träffades en överenskommelse om att gå vidare med reservatsbildningen, samt om vilka gränser som skall gälla för reservatet.

Ett uppdrag att värdera den skogsmark som ingår i naturreservatet tilldelades i oktober 2012 konsultföretaget Landeum och i februari 2013 fick företaget N A Stefansson uppdraget att ombesörja förhandlingar med markägarna. I december 2013 ingicks avtal om intrångsersättning med de privata markägarna. Avtal med Bergvik skog blev klart i februari 2018. Under 2019 beställdes fastighetsutredning för det blivande naturreservatet av Lantmäteriet, samt utstakning och inmätning av reservatsgränsen av Skogsstyrelsen. Arbetet med att upprätta beslutshandlingar och skötselplan för naturreservatet inleddes i april 2025.

Förbudet mot att avverka träd eller buskar, eller att ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfålle, medför att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörda fastigheter. Överenskommelse om ersättning enligt 34 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och enligt 31 kapitlet miljöbalken har därför träffats med berörda sakägare.

I enlighet med vad som sägs i 4 § förordningen (2024:183) om konsekvensutredning vid regelgivning, har Länsstyrelsen gjort bedömningen att föreskrifterna enligt 7 kapitlet 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Beslut och skötselplan skickades på remiss till sakägare, myndigheter och andra berörda den 13 februari 2026. Följande synpunkter inkom:

- Västra Gästrik samhällsbyggnadsnämnd är positiv eftersom reservatsförslaget är välmotiverat utifrån biologiska, kulturella och ekologiska värden samt bidrar till att uppfylla nationella och regionala miljömål. De framhåller också att det är mycket positivt att skötselplanen innefattar återställning av uträtade vattendrag och igenläggning av diken då en hydrologisk återställning bidrar till att upprätthålla de översvänningspåverkade naturtypernas karaktär,

förbättrar livsmiljön för många arter och stärker områdets motståndskraft mot klimatförändringar.

- Skogsstyrelsen ser positivt på förslaget.
- Biologisk myggkontroll inom nedre Dalälven AB är positiv till förslaget under förutsättning att det inte inskränker på myggbekämpningen. De önskar ett tillägg till föreskriften A7 om förbud mot biologiskt bekämpningsmedel så att bekämpningen kan få ett undantag eller önskar att biologiskt bekämpningsmedel tas bort från föreskriften. De vill också ha möjlighet att fortsätta med bekämpningen inom sitt egenkontrollprogram som ligger 200 m från naturreservatsgränsen om det skulle i framtiden bli aktuellt med ett skyddsavstånd till en framtida förekomst av vitryggig hackspett.
 - Länsstyrelsen anser att förbudet om biologiskt bekämpningsmedel ska finnas kvar i föreskriften. Verksamheten behöver söka dispens från föreskriften på samma sätt som görs för att bekämpa mygg i de andra intilliggande skyddade områdena. Begränsningarna om biologiskt bekämpningsmedel gäller bara inom gränserna för naturreservatet. Skyddsavstånd till vitryggig hackspett regleras inte i reservatet men kan komma att bli ändå bli aktuellt.
- Sandviken Energi Vatten AB har inga synpunkter då naturreservatet är långt utanför deras verksamhetsområde för allmänna VA-anläggningar.
- Sveriges Geologiska Undersökning avstår yttra sig.
- En privatperson tycker att det är positivt med reservatet men påtalar behovet av underhåll av en väg och ställer sig negativ till en skrivning om vägen som nämns i skötselplanen under skötselområde 10 eftersom den går över hans fastighet. Personen känner också oro över att översvämningsmyggen kan öka i samband med igenläggning av diken samt att fastigheten kan påverkas av ändrad hydrologi.
 - Länsstyrelsen har tagit i beaktande synpunkten om leda trafik över fastigheten genom att ta bort texten om att området är lätt tillgängligt genom den vägen. Länsstyrelsen har också en dialog om vägunderhållet med fastighetsägaren. Myggbekämpningen kommer att kunna fortsätta men den verksamheten behöver söka dispens från föreskriften så som det görs för andra naturreservat. Gällande åtgärder så påverkar hydrologin ska så som är skrivet i skötselplanen ”ska planeras och genomföras på ett sätt som inte ger negativa effekter på omgivande marker utanför naturreservat”.
- Privatpersoner har yttrat sig om att de ställer sig i stort positiva till bildandet av naturreservatet men känner oro för att deras fastighet kommer att drabbas av större översvämning än vad som sker idag. De känner också oro för en eventuell ökning av översvämningsmygg och påtalar att det är av vikt att myggbekämpningen kommer att fortgå.

- Länsstyrelsen ser att översvämningsrisk och ökad myggförekomst kan hanteras genom att åtgärder för en mer naturlig hydrologi inte ska ge negativa effekter på omgivande mark utanför naturreservatet och att myggbekämpningen kan fortsätta genom att verksamheten kan söka dispens från föreskriften om förbud mot biologiskt bekämpningsmedel.
- En privatperson uttrycker sitt stöd för ambitionen om långsiktigt skydda naturvärdena inom reservatet men vill lyfta en aspekt med massförekomster av översvämningsmygg kopplat till betesdjurs beteende och välfärd samt fågellivet. Personen påtalar att betesdjur uppvisat tydliga stress- och flyktbeteenden vid massförekomst och innebär risker ur djurskyddsperspektiv. Det kan försvåra betesdriften som är central för svämängar och kulturmarker. En massförekomst kan också påverka fåglars födosök och häckningsaktiviteter samt påverka övrigt vilt. Därför är det av vikt att reservatsbildningen inte leder till ett hinder för myggbekämpningen.
 - Länsstyrelsen noterar att yttrandet lyfter att bekämpningen är central för betesdriften och hävden av naturreservatet samt för fågellivet och har lagt till en beskrivning om myggproblematiken under motiveringen av naturreservatet. Länsstyrelsen är medveten om att problematiken med myggförekomst och möjligheten till att få markerna hävdade. Djurskyddet är viktigt och är djurhållarens ansvar. Myggbekämpningen kan fortsätta genom att verksamheten kan söka dispens.

Länsstyrelsens motivering av beslutet

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 1 kapitlet 1 § andra stycket miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Enligt 7 kapitlet 4 § första stycket miljöbalken får länsstyrelsen förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftslivet, samt även för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer, och/eller skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Enligt 7 kapitlet 5 § första stycket miljöbalken framgår att i ett beslut om att bilda naturreservat ska skälen för beslutet anges. Enligt paragrafens andra stycke följer att det i beslutet ska anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet. Enligt paragrafens tredje stycke får länsstyrelsen meddela beslut om nya inskränkningar eller nya skäl om det behövs för att uppnå syftet med skyddet.

Enligt 7 kapitlet 6 § miljöbalken får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång om det behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

Enligt 7 kapitlet 25 § miljöbalken gäller att vid prövning av frågor om skydd av områden skall hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet skall tillgodoses.

Enligt 7 kapitlet 30 § första stycket miljöbalken jämfört med 22 § första meningen förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. får länsstyrelsen meddela föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet.

Beskrivning av området

Fågle naturreservat ligger i det flacka landskapet direkt väster om Färnebofjärden i nedre Dalälven. Naturreservatet gränsar i sydost direkt mot Färnebofjärdens nationalpark och blir därmed en direkt förlängning av den skyddsvärda natur som ingår i nationalparken.

Naturreservatets centrala delar består av fuktiga till våta älvängar kring Svartbäcken med dess biflöden. Svartbäcken mynnar ut i Färnebofjärden och Dalälven strax öster om naturreservatet. När Dalälven stiger vid vårflodens högvatten översvämmas älvängarna av älvens vatten. Älvängarna är som blötast kring Västeränget, i naturreservatets östra delar. På Råmyran i reservatets västra delar övergår ängarna alltmer i fuktiga till friska marker, även om översvämningsspåverkan finns även i dessa delar. Älvängarna har en lång historia som hävdade fodermarker. Så sent som in på 1960-talet var alla ängsmarker och delar av det som idag är skogsmark välhävdade fodermarker, helt utan igenväxningsvegetation. Då hävden succesivt upphört är framför allt de blötare delarna av ängarna nu kraftigt igenväxande. I östra delen av Råmyran finns en stycke ängsmark som in på 1990-talet hävdades som betad strandäng. Denna ängsmark var då en av endast två fortfarande hävdade strandängar vid Dalälven. Hävden har nu upphört även av denna ängsmark, men här finns fortfarande en fin hävdgynnad flora med arter som blodrot,

hirsstarr, blekstarr och inte minst ängsvädd. I detta område finns även en stabil population av den hotade fjärilen väddnätfjäril, som för sin reproduktion är helt knuten till värdväxten ängsvädd.

I naturreservatets östra delar finns några små, flikiga åkertegar med flera små åkerholmar. I anslutning till åkrarna finns även en gammal timrad lada. I detta område finns även en större fornlämning kallad Fågle gamla tomt. Lämningarna består av rester från sammanlagt 12 husgrunder, varav en med spisröse. Rester finns även från en fägata, samt markröjda ytor och odlingsrösen.

Skogsmarken i naturreservatet består i sin helhet av sekundära skogar uppkomna efter avverkningar från 1960-talet och framåt, eller av skogsmark som uppkommit genom igenväxning av gamla kulturmarker där hävden upphört. I de norra delarna av området finns blandskogar med stor andel lövträd som asp och björk, med vissa mindre bestånd dominerade av barrträd. Skogen är flikig och bildar mosaik med åker- och ängsmark. Delar av skogsmarken i detta område har sannolikt tidigare varit betad. I reservatets södra och västra delar finns stora områden med lövrika blandskogar övergående i rena björkskogar, ofta på fuktig och delvis översvämningspåverkad mark. Dessa lövskogar är viktiga som möjliga livsmiljöer för vitryggig hackspett och har god potential att utvecklas till utmärkta vitryggsbiotoper efter adekvata restaureringsåtgärder. I naturreservatets västligaste delar finns ett mindre barrblandskogsbestånd med gran och tall utan särskilda naturvärden.

Området ligger inom trakten Färnebofjärden-Kalkområdet som i "Strategi för formellt skydd av värdefulla skogar i Gävleborgs län" är en utpekad värdetrakt för barrbland-, löv-, fuktiga löv-, och fuktiga barrblandskogar. Området är också utpekad som så kallad fokustrakt och värdetrakt inom åtgärdsprogrammet för vitryggig hackspett.

Effekter på ekosystemtjänster

Bildandet av Fågle naturreservat inverkar på flera ekosystemtjänster. Nedan listas de ekosystemtjänster som beslutet att bilda naturreservatet har en mer än försumbar påverkan på. I tabellen anges även om beslutet har en positiv eller negativ inverkan på berörd ekosystemtjänst.

Kategori	Ekosystemtjänst	Inverkan
Försörjande	Jakt, fiske, bärplockning och annan vild föda	Positiv
	Virke och fibrer	Negativ
	Bioenergi från skog	Negativ
	Energiproduktion	Negativ
Reglerande & upprätthållande	Dämpning av avrinning och flöden	Positiv
	Upprätthållande av markens struktur	Positiv

	Livsmiljöer som t.ex. uppväxtområden, lek- och spelplatser, boplatser	Positiv
	Biologisk kontroll av skadegörare (inklusive invasiva arter)	Positiv
	Upptag av koldioxid och inlagring av kol	Positiv
Kulturella	Naturarv t.ex. att bevara naturens värden för framtida generationer	Positiv
	Kulturarv t.ex. användning av naturliga miljöer av andliga eller historiska orsaker	Positiv
	Icke organiserat friluftsliv	Positiv
	Resurs för forskning	Positiv
	Estetiska värden t.ex. fritidsboende vid naturskön miljö, rekreativ aktivitet och turism i ostörd miljö	Positiv
Stödjande	Näringsämnes-cirkulation - vattnets kretslopp	Positiv
	Biologisk mångfald inkl. bevarande av genpool, habitat och hotade arter	Positiv
	Ekologiska samspel t.ex. näringsvävans dynamik, interaktioner mellan trofiska nivåer, evolutionära processer	Positiv

Bedömning

Fågle naturreservat omfattar flera naturtyper med höga naturvärden. Områdets översvämningspåverkade lövskogar och lövrika blandskogar är unika för trakten och är viktiga livsmiljöer för flera hotade arter. Skogarna bildar mosaik med de likaså översvämningspåverkade älvängarna samt även friskare hävdade öppna kulturmarker. Tillsammans bildar dessa naturtyper ett landskap typiskt för det unika och mycket värdefulla området kring nedre Dalälven.

Genom att området skyddas som naturreservat kan de värdefulla naturtyperna ges ett långsiktigt formellt skydd. Naturreservatet skapar även förutsättningar för målinriktad och adekvat skötsel av områdets naturvärden. Detta är nödvändigt för att bibehålla och utveckla naturtypernas höga värden, då den reglerade vattenregimen i Dalälven inte längre förmår upprätthålla naturtypernas naturliga dynamik. Genom sitt läge i direkt anslutning till Färnebofjärdens nationalpark och närheten till flera andra skyddade områden bidrar bildandet av Fågle naturreservat till att skapa ett stort sammanhängande område av dessa mycket värdefulla naturtyper. Länsstyrelsen bedömer att naturreservat är den lämpligaste skyddsformen för området.

Naturreservatet ligger inom värdetrakt och så kallad fokustrakt för vitryggig hackspett inom åtgärdsprogram (ÅGP) för vitryggig hackspett. Inom fokustrakterna skall åtgärder så som områdesskydd av lämpliga vitryggsmiljöer samt naturvårdande skötsel av lämpliga vitryggsmiljöer genomföras för att förbättra förutsättningarna för artens fortlevnad. Vitryggig hackspett är akut hotad (CR) och arten är upptagen på fågeldirektivets (rådets direktiv 79/409/EEG) bilaga 1 över skyddsvärda arter, samt även i Bernkonventionens bilaga 2. Genom bildandet av Fågle naturreservat skapas såväl ett långsiktigt skydd som förutsättningar för ändamålsenliga skötselåtgärder för områden

lämpliga för vitryggig hackspett, vilket är i linje med åtgärdsprogrammet för vitryggig hackspett.

Inom Fågle naturreservat finns en stabil och reproducerande population av arten vädtnätfjäril. Vädtnätfjärilen är rödlistad i kategorin sårbar (VU) och upptagen EUs art- och habitatdirektiv (rådets direktiv 92/43/EEG) samt omfattas även av Bernkonventionen. Vädtnätfjäril omfattas även av åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP). Genom bildandet av Fågle naturreservat skyddas en reproduktionslokal för vädtnätfjäril och förutsättningar skapas för nödvändiga skötselåtgärder för att förbättra och långsiktigt bevara artens livsmiljö i området.

Området behöver skyddas för att tillgodose behovet av orörda skogsområden och för att bevara skogslevande djur och växter. Området bidrar därmed till att uppfylla miljö kvalitetsmålet "Levande skogar" och är ett bra exempel på den typ av områden som ska prioriteras enligt länsstyrelsens och Skogsstyrelsens strategi för formellt skydd av skog i Gävleborgs län (länsstyrelsens rapport 2006:19-21).

Genom bildandet av Fågle naturreservat kan de värdefulla naturtyperna skogsbeten och hävdade strandängar restaureras och en långsiktig hävd av dessa naturtyper säkerställas. Naturreservatet bidrar därmed även till att uppfylla miljömålen "Ett rikt odlingslandskap" och "Ett rikt växt- och djurliv".

Fågle naturreservat ligger inom område av riksintresse för naturvård och friluftsliv enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken, samt inom område av riksintresse för rörligt friluftsliv och inom område av riksintresse för skyddade vattendrag enligt 4 kapitlet miljöbalken. Bildandet av naturreservatet ligger helt i linje med samtliga dessa riksintressen.

Naturreservatet ingår även i det av UNESCO utpekade biosfärsområdet Älvlandskapet Nedre Dalälven. UNESCOs biosfärsprogram omfattar områden som har exceptionellt höga natur- och kulturmiljövärden. Genom bildandet av naturreservatet skyddas ett stycke av denna värdefulla natur.

Enligt kommunens kommunomfattande översiktsplan, antagen 2018-11-19, ingår naturreservatet i ett område av särskilt värdefull natur, då det ingår i område av riksintresse för naturvård. Under översiktsplanens rubrik Riktlinjer för natur och friluftsliv framgår att värdefulla naturmiljöer och arter skall långsiktigt bevaras. Länsstyrelsen bedömer därför att bildandet av naturreservatet överensstämmer med intentionerna i kommunens översiktsplan.

Länsstyrelsen bedömer att skogsbruk, andra arbetsföretag eller anläggningar ej går att förena med bevarande av områdets värden. Området är av stort värde för bevarande av den biologiska mångfalden. Det är därför enligt länsstyrelsens

bedömning ett område som i enlighet med 1 kapitlet 1 § miljöbalken bör skyddas som naturreservat enligt 7 kapitlet 4 § miljöbalken. Att så sker bedöms vara förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenområdena enligt 3 och 4 kapitlet miljöbalken.

I reservatsbildningsprocessen ingår som en del att i alla frågor göra en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen med den utgångspunkten att det ska finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas genom förbudet/inskränkningen, och den belastning som förbudet/inskränkningen har för den enskilde. Vid denna avvägning, enligt 7 kapitlet 25 § miljöbalken, har länsstyrelsen funnit att naturreservatets avgränsning och de inskränkningar som gjorts i rätten att använda mark- och vattenområden (föreskrifterna) är nödvändiga, och att de inte går längre än vad som krävs för att uppnå syftet med naturreservatet. I Fågle naturreservat har denna avvägning till exempel resulterat i att inga inskränkningar gjorts av jakten i området. Likaså kan åkermarken i naturreservatet brukas utan inskränkningar.

I området runt nedre Dalälven har det under många år varit problem med översvämningsmygg som har bekämpats sedan 2002 med ett biologiskt bekämpningsmedel. I föreskrifterna finns ett generellt förbud mot bekämpningsmedel som även finns i intilliggande naturreservat. Länsstyrelsen anser att förbudet om biologiskt bekämpningsmedel ska finnas kvar i föreskriften. Verksamheter behöver söka dispens från föreskriften på samma sätt som görs för att bekämpa mygg i de andra intilliggande skyddade områden. Länsstyrelsen gör bedömningen att föreskriften om förbud är relevant då myndigheten behöver ha kontroll över vilka bekämpningsmedel som används i områden med höga naturvärden.

Naturreservatsbeslutet i sig utgör inte hinder för myggbekämpning med avseende på tillståndsgiven bekämpning. Myggbekämpning kan också behövas för betesdrift för att upprätthålla hävden inom reservatet för att behålla och utveckla områdets naturvärden. Dock har studier visat att i hävdade gräsmarker finns betydligt färre mygglarver än på marker som inte slås eller betas.

Länsstyrelsen bedömer att de positiva effekterna för den biologiska mångfalden och för allmänheten är så stora att de överväger de negativa effekter som kan uppstå för allmänheten och för berörda fastighets- och sakägare.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kapitlet 7 § andra stycket miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte (7 kapitlet 26 § miljöbalken). Enligt 7 kapitlet 7 § sista stycket miljöbalken gäller att beslut om dispens får

meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område.

Länsstyrelsen ska bedriva tillsyn över naturreservatet enligt 2 kapitlet 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13). I tillsynen ingår att tillse att reservatsföreskrifterna följs.

Av 29 kapitlet 2 och 2 a §§ miljöbalken följer bland annat att det kan medföra straffansvar att orsaka skada i eller bryta mot föreskrift som meddelats för ett naturreservat.

Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kapitlet 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Eftersom naturreservatet syftar till att bevara biologisk mångfald ska eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas. Bestämmelserna i 5, 6 och 10 §§ skogsvårdslagen (1979:429) ska inte tillämpas inom naturreservatet enligt 3 § skogsvårdslagen (1979:429).

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 6.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Carina Ståhl Herrstedt. Ärendet har handlagts och föredragits av biolog Maria Elfström. Jurist Ann-Charlotte Nyman och biolog Ida Svartholm har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Denna handling är godkänd i Länsstyrelsens elektroniska system och har därför ingen namnunderskrift.

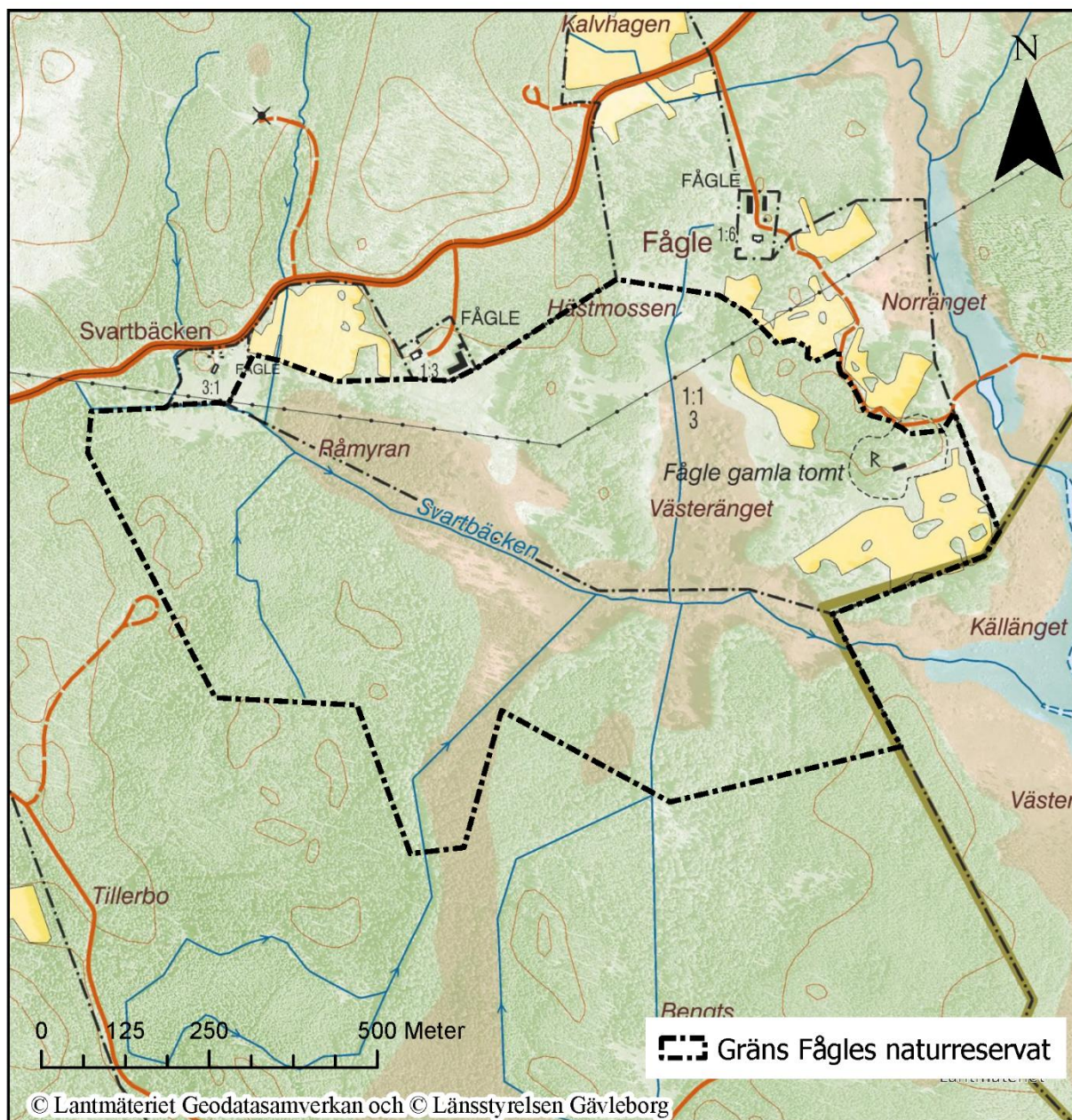
Bilagor:

1. Beslutslista
2. Översiktskarta
3. Föreskriftskarta
4. Skötselplan
5. Brytpunktskarta
6. Hur man överklagar
7. Sändlista

Länsstyrelsen
Gävleborg

Fågles naturreservat Beslutskarta

Bakgrundskarta: Fastighetskartan
Centrumkoordinater (SWEREF99 TM)
N: 6679437 E:595356
Skala 1:10 000

Beslutskarta för Fågles naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Länsstyrelsen
Gävleborg

Fågles naturreservat
Översiktskarta

Bakgrundskarta: Vägkartan

Centrumkoordinater (SWEREF99 TM)

N: 6679437 E:595356

Skala 1:100 000

Översiktskarta för Fågles naturreservat

Gränsen är inmätt i fält

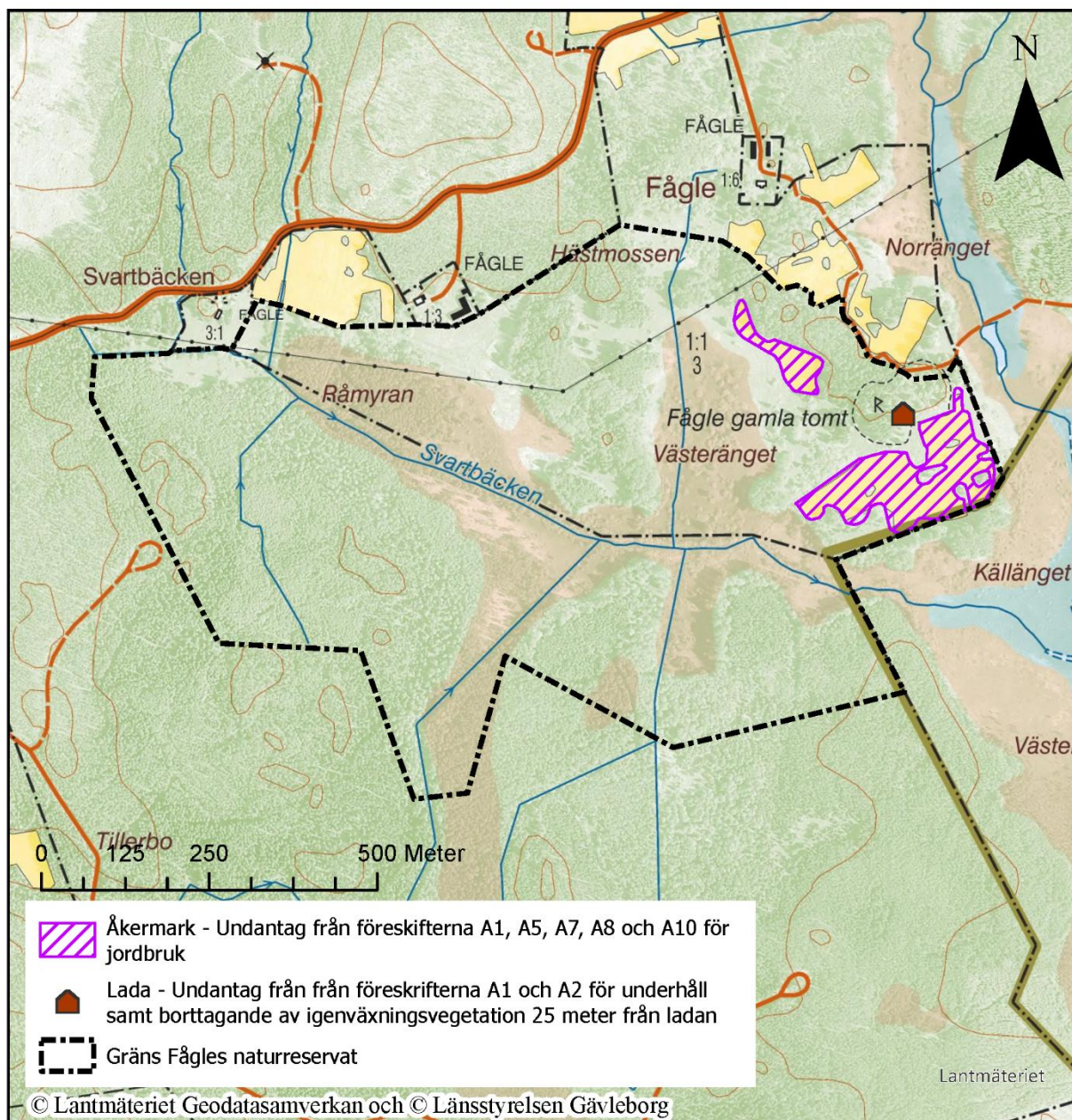
Länsstyrelsen
Gävleborg

Tillhör beslut
2026-05-11

Dnr 2477-2019

Bilaga 3

Fågles naturreservat Föreskriftskarta

Bakgrundskarta: Fastighetskartan
Centrumkoordinater (SWEREF99 TM)
N: 6679437 E:595356
Skala 1:10 000

Föreskriftskarta för Fågles naturreservat
Gränsen är inmätt i fält

Postadress

Telefon

E-post adress

Webb

Länsstyrelsen
801 70 Gävle

010-225 10 00

gavleborg@lansstyrelsen.se

lansstyrelsen.se/gavleborg

Enheten för naturskydd

Se sändlista

SKÖTSELPLAN FÖR FÅGLE NATURRESERVAT

BESKRIVNINGSDDEL

I skötselplanen anges bevarandemål för naturreservatets olika skötselområden och åtgärder som behövs för att uppfylla bevarandemålen. Naturreservatet ska utmärkas genom förvaltarens försorg enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

1. Beskrivning av bevarandevärdena

1.1 Administrativa data

Objektnamn	Fågle naturreservat
NVR-id	21-2201199
Län	Gävleborgs län
Kommun	Sandvikens kommun
Arealer (från VIC Natur):	Total areal 69 ha Därav landareal 69 ha Produktiv skogsmark 43 ha
Livsmiljötyper enligt Natura 2000:	Fuktängar (6410) 1,6 ha Svämlövskog (9750) 0,1 ha
Naturtyper landareal (Marktäckedata enligt uppgift från Vic Natur):	Tallskog 1,4 ha Granskog 2,7 ha Barrblandskog 1,7 ha Lövblandad barrskog 16,7 ha Triviallövskog 23,1 ha Ädellövskog 2,0 ha Öppen våtmark 10,8 ha Åkermark 3,0 ha Övrig mark 7,6 ha
Prioriterade bevarandevärden: Markslag	Skog Hävdade öppna marker Översvämningsmarker

Naturtyper	Lövskogar Lövriska skogar Älvängar Hävdade kulturmarker
Strukturer	Gamla lövträd Död ved
Arter	Vitryggig hackspett (<i>Dendrocopos leucotos</i>) CR Väddnåtfjäril (<i>Euphydryas aurinia</i>) VU
Bebyggelse och anläggningar	En lada finns i norra delarna av området. En kraftledning genomkorsar den norra delen av naturreservatet.
Friluftsliv	Området är av litet intresse för friluftslivet.

1.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Fågle naturreservat består till stora delar av öppna till igenväxande ängsmarker i varierande grad påverkade av Dalälvens översvämningar, med en lång historik som hävdade fodermarker. De marker som idag är igenväxande med vide och björk var långt in på 1960-talet helt öppna och välhävda utan igenväxningsvegetation. Från 1970-talet och framåt har alltmer mark succesivt lämnas utan hävd och därmed vuxit igen. I naturreservatets centrala delar finns en strandäng på Svartbäckens norra sida, som på 1990-talet var en av två kända kvarvarande hävdade strandängar vid Dalälven. I de östra delarna av naturreservatet finns två mindre åkrar som fortfarande hävdas. I anslutning till åkrarna finns också en stor timrad lada. Liksom de marker som fortfarande är öppna eller halvöppna har mycket av det som nu är skogsmark har sannolikt en historia som hävdad mark. All mark i reservatet som idag är skogsmark har från 1960-talet och framåt avverkats i olika omgångar.

1.3 Områdets bevarandevärden

1.3.1 Biologiska bevarandevärden

Fågles biologiska bevarandevärden är kopplade till de unika naturtyper som skapas av Dalälvens översvämningar. I naturreservatet finns en hävdad strandäng med lång kontinuitet, som på 1990-talet var en av två kända ännu hävdade strandängar vid Dalälven. De översvämningsspåverkade hävdade älvängarna vid nedre Dalälven är en mycket värdefull naturtyp som historiskt omfattat betydande arealer, men som idag endast finns kvar på några få platser. En stor del av naturreservatets nuvarande bevarandevärden består i de relativt stora arealerna lövskog och lövblandskog. Dessa skogar utgör viktiga potentiella livsmiljöer för den akut hotade arten vitryggig hackspett, särskilt om

de genomgår adekvat restaurering och skötsel för att förstärka områdenas lämplighet som vitryggsbiotoper. I naturreservatet finns även en lokal för den hotade fjärilsarten väddnätfjäril, vilken är beroende av en väl avvägd ängsmarksskötsel för att upprätthålla långsiktigt gynnsamma förutsättningar för såväl fjärilen som värdväxten ängsvädd.

1.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

Fågle naturreservat ligger i den rika kulturbygden i området kring nedre Dalälven. Namnet Fågle förekommer i skrift tidigast år 1379. På generalstabskartan från 1837 redovisas tre gårdar i byn Fågle.

Inom naturreservatet, i anslutning till den gamla ladan i områdets nordöstra delar, finns en fornlämning benämnd Fågle gamla tomt. Här finns bebyggelselämningar av sammanlagt 12 husgrunder, varav en med spisröse. Vidare finns spår av en fågata samt markröjda ytor och röjningsrösen.

Älvens årliga översvämningar gödslar ängarna kring älven och skapar på så vis rika fodermarker för slätter och bete. I naturreservatet finns en liten strandäng med lång kontinuitet, som på 1990-talet var en av två då kända fortfarande hävdade strandängar vid Dalälven. Naturreservatet ger goda förutsättningar för att restaurera och återuppta hävden av de delvis igenväxande strandängarna, vilket på landskapsnivå har ett stort kulturhistoriskt värde.

Inom naturreservatet finns även planer att introducera skogsbete, vilket är en naturtyp och hävdform som historiskt sett varit mycket utbredd, men som idag är sällsynt förekommande.

1.3.3 Geovetenskapliga bevarandevärden

Berggrunden i Fågle naturreservat består av tonalit-granodiorit övergående i granit längst i öster. Jordarterna i området utgörs av delvis blockrik sandig morän, till stora delar överlagrad av glaciala leror och kärrtorv. Naturreservatets geovetenskapliga värden ligger i att det ingår i det mycket värdefulla, tydligt älvpåverkade landskapet kring Färnebofjärden i nedre Dalälven.

1.3.4 Bevarandevärden för friluftsliv

Området är av litet intresse för friluftslivet men kan komma att ändras över tid.

1.4 Källförteckning

Naturvårdsverket (2008): Åtgärdsprogram för väddnätfjäril 2008-2012
Rapport 5920

Naturvårdsverket (2017): Åtgärdsprogram för vitryggig hackspett 2017-2021
Rapport 6770

Naturvårdsverket (2018): Skötselplan för Färnebofjärdens nationalpark

Datakällor:

Artfakta, www.artfakta.se

ArtPortalen, www.artportalen.se

SGU kartvisare Berggrund 1:50 000 - 1:250 000 www.SGU.se/kartvisare

SGU kartvisare Jordarter 1:25 000 - 1:100 000 www.SGU.se/kartvisare

Riksantikvarieämbetet, RAÄ Fornsök www.raa.se/fornsok

PLANDEL

2. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Naturreseptatet är indelat i tio skötselområden, vilka utgår från den skötsel som ska genomföras. Skötselområdena är:

- 1: Svämpåverkad lövskog med vitryggsgynnande skötsel
- 2: Blandskogar som sköts med skogsbete
- 3: Barrblandskogar, lövgynnande restaurering med möjlighet till skogsbete
- 4: Barrblandskog
- 5: Älvängar och gamla fodermarker
- 6: Älvängar och gamla fodermarker, skötsel för väddnätffjäl
- 7: Åkermark
- 8: Vattendrag och vattenförande diken
- 9: Fornlämning vid Fågle gamla tomt
- 10: Information och friluftsliv

Skötselplanens skötselområde 1: Svämpåverkad lövskog med vitryggsgynnande skötsel, 30,3 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av lövdominerade skogar, huvudsakligen på fuktig mark som på vissa platser övergår i friskare marker. Skogarna är genomgående unga skogar i åldrarna 20-50 år som uppkommit efter avverkningar eller genom igenväxning av gammal kulturmark. Enstaka äldre träd finns spridda i området. Björk är det helt dominerande trädslaget i skötselområdet, med inslag av andra lövträd som sälg och asp. Vissa delar av området består av nästan rena lövbestånd, medan det i andra delar förekommer ett betydande inslag av tall och gran. Hela området genomkorsas av ett stort antal diken som i varierande grad avvattnar området. Träden växer på socklar som visar på att det varit mycket fuktigare innan dikningarna. En betydande del, upp till närmare hälften av området, ligger inom den zon som bedöms vara svämpåverkad vid ett vattenstånd vid Ista på 57,1 m.ö.h. enligt den modellering som tillämpats i skötselplanen för Färnebofjärdens nationalpark.

Bevarandemål

Området utgörs av olikåldriga, variationsrika och ljusöppna lövskogar med strukturer som gamla träd, döende träd samt döda stående och liggande träd. I området finns goda förutsättningar för hackspettar, även för vitryggig hackspett. Volymandelen gran i området som helhet skall inte överstiga 25 %. Arealen svämlövskog (9750) förväntas öka till minst 5 ha genom restaurering och skötsel.

Skötselåtgärder:

Initialt sker en kraftig decimering av den gran som finns i skötselområdet. I stort sett all gran tas bort genom fällning eller röjning. Vissa granar, framför allt större träd, kan dödas genom ringbarkning och stå kvar i området. Vid avdödning av gran bör risken att skapa angrepp av barkborre beaktas. Tallar som står i kanten mot älvängar och andra öppna ytor, liksom äldre tallar och tallgrupper på högre belägna partier kan lämnas kvar. I övriga delar kan inslaget av yngre tall minskas ned för att gynna en hög andel lövträd i beståndet. Vid avverkning av barrträd kan träden fällas brötvis, alternativt att fällda träd dras ihop till högar som lämnas som död ved. Brötvis fällning minskar även betetrycket av vilt på den lövföryngring som eftersträvas, då brötarna skyddar uppväxande löv från bete. Viss uttransport av avverkat virke kan ske om det är naturvårdsmässigt lämpligt av hänsyn till markflora eller av andra skäl. Efter den initiala decimeringen av gran behöver återkommande nedröjning av granplantor genomföras för att bibehålla det lövdominerade beståndet.

I de lövdominerade områdena kan åtgärder som ringbarkning, röjning och fällning av björk utföras, med syfte att göra björkskogen mer luckig och olikåldrig, öka solinstrålningen, samt för att öka förekomsten av död lövved. God tillgång till solbelyst död lövved i olika nedbrytningsstadier är en avgörande faktor för områdets kvalitet som livsmiljö för vitryggig hackspett.

Vid restaurering och skötsel av området skall åtgärderna utvärderas löpande samt anpassas till rådande kunskapsläge, för att åstadkomma en adaptiv och ändamålsenlig förvaltning av området och dess skyddsvärda arter.

För att skapa en mer naturlig hydrologi och mer naturliga svämskogsliknande skogar är det önskvärt att de diken som finns i området i största möjliga mån läggs igen (se skötselområde 8). En mer naturlig hydrologi med blötare förhållanden och större påverkan av översvämningar är ett effektivt sätt att långsiktigt hålla tillbaka inväxningen av gran.

Delar av skötselområdet kan på sikt komma att inkluderas område för skogsbete (skötselområde 2). Om så blir fallet skall hög lövandel och värden för vitryggig hackspett vara högt prioriterade även vid skogsbete.

Skötselplanens skötselområde 2: Blandskogar med skogsbete, 6,9 ha

Beskrivning

Området består av skogsmark på huvudsakligen frisk mark. All skog i området består av sekundärskogar uppkomna efter avverkningar genomförda på 1960-talet och framåt, eller genom igenväxning av tidigare öppna kulturmarker. Beståndsåldrarna är således mellan 40-70 år, med inslag av enstaka äldre träd. Skogen varierar i sammansättning, från ren barrblandskog med tall och gran

längst i norr, till blandskogar med gran, tall, björk, asp och enstaka inslag av lönn. Närmast ladan i öster finns stora kjolgranar, varav flera nyligen dödats av granbarkborreangrepp. Dungar med närmast rena bestånd av asp förekommer på andra platser, med grova aspar och rikligt med hackspettshål. I södra delarna av området, ner mot Svartbäcken, finns ett antal bäverfällda aspar.

Bevarandemål

Området består av ljusöppna och luckiga blandskogar med stort lövinslag, tydligt präglade av skogsbete. Trädskiktet är väl skiktat med god åldersspridning bland träden och med stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier. Ett långsiktigt mål är bibehålla den för trakten typiska höga andelen lövträd, främst björk och asp. Avgränsning av skötselområdet kan över tid anpassas så att även delar av andra skötselområden inkluderas i det betade området.

Huvuddelen av området förväntas på lång sikt utvecklas till naturtypen trädklädd betesmark (9070) genom restaureringsåtgärder och skötsel.

Skötselåtgärder

Området betas med lämplig sammansättning av betesdjur och adekvat betestryck för att skapa och långsiktigt upprätthålla karaktären av skogsbete. Ett förslag till betesfällor framgår av kartan till skötselplanen, där skogen betas tillsammans med angränsande älvängar och andra kulturmarker. Avgränsningen av betesfällorna kan ändras över tid och komma att innefatta även delar av andra skötselområden.

Viss uthuggning av barrträd, framförallt gran, kan genomföras initialt för att skapa ett luckigare bestånd med högre ljusinsläpp, samt för att gynna föryngringen av löv. Fällda granar kan i viss omfattning lämnas som död ved, alternativt köras ut ur området vid större fällningar. I området närmast ladan har ett större antal granar dödats av granbarkborre. Dessa kan stå kvar som död ved så länge de inte utgör en fara för byggnaden eller för besökare kring ladan.

I den löpande skötseln kan luckhuggning, utglesning och röjning av oönskad vegetation vara metoder för att utveckla och långsiktigt bibehålla områdets kvalitet som skogsbetesmark.

För att förbättra förutsättningarna för föryngring av löv och även tall i den betade skogen kan det vara nödvändigt med fällindelning eller att temporärt stängsla bort vissa delar, till exempel i samband med luckhuggning eller fällning av granar. När föryngringen av löv uppnått betesfri höjd kan den temporära stängslingen avvecklas eller flyttas till annat område.

Skötselplanens skötselområde 3: Barrblandskogar, lövgynnande restaurering, 2,0 ha

Beskrivning

Skötselområdet består av ett mindre område ungskog i naturreservatets västligaste delar, på huvudsakligen frisk, blockrik mark. Flera mindre ytor av samma skogstyp finns även insprängt i område 1 men har inte avgränsats till detta område. Skogen är uppkommen efter avverkningar på 1960- och 1970-talet och är idag en barrblandskog med endast måttligt inslag av lövträd och generellt låga naturvärden.

Bevarandemål

Skogen består av ljusa, luckiga lövdominerade bestånd med inslag av äldre tallar, med en variation i träslagssammansättning och åldrar. Det finns god tillgång till död lövved i olika nedbrytningsstadier.

Skötselåtgärder:

Den optimala restaureringsmetoden för området vore naturvårdsbränning med relativt hög brandintensitet, med målsättning att döda av all gran samt en del tall i nuvarande trädsikt. Viss överlevnad av tall i trädsiktet är önskvärd. Efter en naturvårdsbränning förväntas riklig föryngring av löv i området.

Då området kan vara tekniskt svårt att naturvårdsbränna är en alternativ restaureringsmetod uthuggning av den mesta granen samt en viss del av tallen. Alla lövträd i området lämnas kvar. Området lämnas därefter till naturlig föryngring, med målsättningen att få en kraftig föryngring av löv i skötselområdet.

Skötselplanens skötselområde 4: Barrblandskog, 1,3 ha

Beskrivning

Området består av skogsmark på huvudsakligen frisk mark med mycket block och sten. Skogen är en sekundärskog uppkommen efter avverkningar genomförda på 1960-talet och framåt. Beståndsåldern är mellan 40-70 år, med inslag av enstaka äldre träd. Skogen domineras av gran och tall med visst lövinslag, främst björk.

Bevarandemål

Trädsiktet är väl skiktat med god åldersspridning bland träden och med stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier.

Skötselåtgärder:

Friställning av naturvärdesträd. Viss uthuggning av barrträd kan göras för att skapa ett luckigare bestånd med högre ljusinsläpp för att gynna föryngring av löv. Stammarna lämnas med fördel kvar i skogen för att öka mängden död ved,

dock bör risken av angrepp av granbarkborre beaktas om ringbarkning genomförs av gran. För att öka naturvärdena kan det vara möjligt exempelvis att skada tallar genom exempelvis katning.

Skötselplanens skötselområde 5: Älvängar och gamla fodermarker, 23,0 ha

Beskrivning

Delområdet består av gamla kulturmarker som tidigare hållits öppna genom olika typer av hävd, men som nu är stadda i varierande grad av igenväxning. Ända in på 1960-talet var all mark i skötselområdet tydligt välhävddad och helt utan igenväxningsvegetation. Marken i skötselområdet bildar en gradient från de riktigt blöta och kraftigt översvämningpåverkade älvängarna på Västeränget och mot gränsen till nationalparken, till de fuktiga övergående i friska markerna i de västra och norra delarna av naturreservatet. Stora delar av skötselområdet, framför allt de blötare älvängarna, är kraftigt igenvuxet med videsnår och björksly. Andra delar av den mark som ingår i området, främst friska marker i de norra delarna, är fortfarande öppna och relativt välhävddade. I skötselområdet ingår delar av den betade strandäng som in på 1990-talet var en av två kända, fortfarande hävdade strandängar vid Dalälven. Området genomkorsas av vattendraget Svartbäcken, vars lopp genom området förefaller vara kraftigt utträtat. Vidare finns ett stort antal diken i området som i varierande grad avvattnar området. De större diken går även vidare ut utanför naturreservatet.

Inom skötselområdet förekommer syren i närheten av ladan, vilken av Artdatabanken listats som en art med hög risk att bli invasiv.

Bevarandemål

Skötselområdet består av välhävddade marker utan igenväxningsvegetation. Arealen fuktängar (6410) förväntas öka genom restaurering, och skötsel och naturtypen svämängar (6450) förväntas utvecklas efter restaurering och hävd.

Skötselåtgärder:

En prioritering och planering genomförs för att fastställa för vilka områden det finns förutsättningar för långsiktig hävd. Dessa delar restaureras från igenväxningsvegetation genom att slyuppslag och buskar avverkas och avlägsnas ur området. Enstaka större träd, främst tall och asp eller andra lövträd, kan i förekommande fall lämnas kvar. Även eventuella enbuskar, bärande buskar och liknande i de delar av området som ligger på frisk mark kan med fördel lämnas kvar vid restaurering. De ytor som varit kraftigt igenvuxna kan behöva fräsas en eller flera gånger, för att få bort stubbar och mindre sly och grästuvor.

Efter restaureringen behöver de restaurerade delarna hävdas kontinuerligt genom antingen slåtter eller bete, eller genom en kombination av båda. Slåtter

på våta älvängar kräver speciella maskiner som klarar markens dåliga bärighet. Vid bete skall betetrycket anpassas till markernas förutsättningar, men vara tillräckligt för att hindra att området åter växer igen.

I kartan till skötselplanen finns ett förslag till stängsling av betesfällor, där delar av området hävdas med bete tillsammans med delar av omgivande skogsmark. Observera att denna stängseldragning är preliminär och kan anpassas till förutsättningarna efter restaureringen, samt även ändras över tid till att omfatta även andra delar av skötselområdet. Stängslingen behöver ta hänsyn till fornlämningen. Synliga lämningar behöver undvikas vid stängslingen och stängslet placeras med anpassning till topografin. Bete är dock en bra och naturlig form av fornvård.

De delar av området som inte bedöms vara lämpliga eller möjliga att restaurera och sedan långsiktigt hävdas kan lämnas för vidare igenväxning, för att på lång sikt övergå till skötselområde 1. I förekommande fall kan det vara lämpligt att röja ned föryngring av barrträd i dessa områden, för att på lång sikt bibehålla naturreservatets rikedom på lövskogar.

Förekomsten av syren bör avvecklas för att förhindra ytterligare spridning i naturreservatet.

Skötselplanens skötselområde 6: Älvängar och gamla fodermarker, skötsel för väddnätfjäril, 1,2 ha

Beskrivning

Skötselområdet är naturtypsmässigt och hävdhistoriskt en del av skötselområde 5 och utgörs av igenväxande älvängar övergående i fuktig till frisk ängsmark. Skötselområdet omfattar huvuddelen av den gamla betade strandäng som in på 1990-talet var en av två kända fortfarande hävdade strandängar vid Dalälven. I en inventering från 1993 beskrivs området som en extensivt betad fuktäng-friskäng med hävdgynnade arter som darrgräs, rödklint, stagg, ormrot, hirsstarr och ängsvädd.

Hävderna av området var svaga redan på 1990-talet och har sedan upphört, vilket gör att området nu är igenväxande med björksly och viden, men som än så länge är av måttlig höjd och täthet. Fortfarande finns flera hävdgynnade arter kvar i området, till exempel blodrot, hirsstarr, blekstarr och inte minst ängsvädd. Inom skötselområdet finns en stabil och reproducerande population av den hotade arten väddnätfjäril, vilken omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP). Väddnätfjärilen är för sin reproduktion och övervintring av larver helt knuten till sin värdväxt ängsvädd.

Bevarandemål

Området består av tydligt hävdpräglade marker med typiska arter för hävdade fuktiga-friska ängar, men med ett kvarvarande glest buskskikt och även enstaka träd, vilket optimerar förutsättningarna för en stabil och reproducerande population av vädnnätfjäril. Ängsvädd förekommer i fältskiktet i större delen av området. Vädnnätfjäril förekommer i livskraftiga populationer i området. Arealen fuktängar (6410) är minst 1,2 hektar.

Skötselåtgärder:

Initialt genomförs en kraftig röjning av igenväxningsvegetation i området. Merparten av den björksly som finns, liksom huvuddelen av videbuskagen avverkas och körs ut ur området. De delar som är kraftigast igenvuxna, så som de blötare partierna ned mot Svartbäcken, kan behöva fräsas för att få bort stubbar, slyvegetation och tuvig gräsvegetation. Även i de friskare delarna kan fräsning med mindre maskiner, alternativt röjning med röjsåg vara en metod för att bekämpa videvegetationen i fältskikt och lägre buskskikt. Eldning av röjningsmaterial kan göras. Vid restaureringen skall ett lämpligt antal buskage, slydungar och kanske även enstaka träd lämnas kvar som vindskydd och läbuskar för att skapa optimala förutsättningarna för vädnnätfjäril. Vidare skall stor hänsyn tas till förekomsten av ängsvädd, så att befintliga plantor av växten inte skadas eller missgynnas.

Efter restaureringen skall området hävdas extensivt för att bibehålla dess hävdpräglade karaktär och hävdgynnade arter. Då en allt för intensiv hävd kan missgynna såväl förekomsten av ängsvädd som växtens lämplighet som värdväxt för vädnnätfjäril, skall hävdregimen anpassas och optimeras för att gynna vädnnätfjärilen. En lämplig hävdregim kan vara slåtter av halva ytan vart annat år, alternativt rotationsslåtter av en tredjedel av ytan årligen. Dessa metoder motverkar igenväxning av området och bibehåller den hävdgynnade vegetationen, skapar en variation av mikrohabitat för fjärilen och säkerställer att utvuxna exemplar av ängsvädd finns tillgängliga för reproduktion och övervintring av fjärilens larver. Vid planering av hävdregim bör även målsättningen vara att skapa en variation i fuktighetsgradient, för att säkerställa lämpliga miljöer vid de årliga variationerna i översvänningspåverkan av vårfloeden i Dalälven.

Vid restaurering och skötsel av området skall åtgärderna utvärderas löpande samt anpassas till rådande kunskapsläge, för att åstadkomma en adaptiv och ändamålsenlig förvaltning av området och dess skyddsvärda arter.

Om större förekomster av ängsvädd och framför allt om reproducerande populationer av vädnnätfjäril konstateras i andra delar av naturreservatet bör dessa delar inkluderas i detta skötselområde eller skötas med motsvarande skötselmetoder.

Skötselplanens skötselområde 7: Åkermark, 3,1 ha

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av två mindre åkertegar i områdets östra delar. Åkrarna är småskurna och flikiga och har sannolikt mycket lång kontinuitet, då de ligger i anslutning till fornlämningen Fågle gamla tomt, vilken består av ett gammalt gårdscentrum. Åkermarken brukas av markägaren.

Bevarandemål

Åkrarna skall hållas öppna.

Skötselåtgärder:

Åkrarna brukas av markägaren i enlighet med reservatets föreskrifter. I det fall markägaren inte vill fortsätta bruka åkermarken bör kontinuerlig hävd av marken genom slåtter eller bete ombesörjas inom förvaltningen av naturreservatet, för att förhindra igenväxning av marken.

Skötselplanens skötselområde 8: Vattendrag och vattenförande diken

Beskrivning

Skötselområdet omfattar vattendraget Svartbäcken som genomkorsar naturreservatets centrala delar från väster till öster, för att sedan mynna ut i Färnebofjärden strax öster om naturreservatet. I skötselområdet ingår även de talrika diken som finns i större delen av naturreservatet. Svartbäcken är kraftigt rätad och liknar i nuläget närmast en rak kanal genom naturreservatet. Vattennivån i vattendraget följer i hög grad vattenståndet i Färnebofjärden och leder på så vis in översvämningsvattnet i området när vattennivån i Dalälven och Färnebofjärden stiger.

Genom naturreservatet löper även ett antal större diken eller uträtade småbäckar som mynnar ned i Svartbäcken. De större av dessa diken fortsätter vidare ut ur naturreservatet och avvattnar stora delar av omgivande marker. I naturreservatet finns även ett stort antal mindre diken med varierande vattenföring, vilka har avvattnande betydelse endast för markerna inom naturreservatet. Ett urval av de mindre diken redovisas på kartan till skötselplanen.

Bevarandemål

Svartbäcken och de uträtade vattendrag och diken som går vidare utanför naturreservatet skall så långt möjligt återställas till sina naturliga lopp inom reservatet. Diken som endast avvattnar naturreservatets marker skall så långt möjligt läggas igen. Områdets hydrologi och naturliga processer skall återställas i största möjliga mån, så långt det är möjligt utan negativ inverkan på omgivande marker.

Skötselåtgärder:

Inledningsvis genomförs en utredning med syfte att kartlägga vilken naturlig sträckning Svartbäcken och dess biflöden har haft genom naturreservatet, samt en prioritering vilka delar som är mest angelägna att återställa.

Återställningsåtgärder genomförs för att så långt möjligt återställa vattendragens naturliga lopp genom reservatet. Diken som endast avvattnar reservatsområdet läggs igen i största möjliga mån, med prioritet på de diken som har en avvattnande effekt på fuktiga till våta ängsmarker och lövskogar. Åtgärder skall planeras och genomföras på ett sätt som inte ger negativa effekter på omgivande marker utanför naturreservatet.

Skötselplanens skötselområde 9: Fornlämning vid Fågle gamla tomt, 1,1 haBeskrivning

I anslutning till åkermarken och den gamla ladan i områdets nordöstra delar finns en fornlämning benämnd Fågle gamla tomt (RAÄ-nummer Österfärnebo 226:14). Fornlämningen består av bebyggelselämningar från sammanlagt 12 husgrunder, varav en med spisröse. Vidare finns spår av en fägata samt markröjda ytor och röjningsrösen. Lämningarna saknar säker datering i RAÄ:s register. Skötselområdet för fornlämningen överlappar skötselområde 2, 4 och 5. Området kommer således att skötas i enlighet med det underliggande skötselområdet, men med speciella anpassningar för fornlämningsområdet.

Bevarandemål:

- Skötsel enligt skötselområdena för skogsbete och gamla fodermarker får inte skada fornlämningarna
- Fornlämningarna skall så långt möjligt gå att se av besökare
- En informationsskylt om lämningarna kan sättas upp.

Skötselåtgärder:

Vid restaureringsåtgärder och skötsel i skötselområde 2, 4 och 5 skall särskild hänsyn tas till fornlämningarna så att dessa inte skadas. Röjning och avverkning av träd kan genomföras om det behövs för att förhindra att lämningarna skadas av inväxande rötter, samt för att tydliggöra lämningarna för allmänhet och besökare. En informationsskylt kan utarbetas och sättas upp vid lämningarna.

Skötselplanens skötselområde 10: Information och friluftslivBeskrivning

Fågle naturreservat kan erbjuda en fin upplevelse av natur- och kulturlandskapet vid nedre Dalälven. Här kommer besökaren till det öppna

kulturlandskapet med de gamla åkrarna, ladan och fornlämningsområdet. Naturreservatet är av litet intresse för friluftslivet men den intilliggande nationalparken har omfattande anläggningar för friluftsliv. Eventuellt kan en enklare rastplats kan komma att iordningställas.

Bevarandemål:

- Naturreservatets gräns skall vara väl underhållen
- En informationstavla om naturreservatet bör finnas
- Information om naturreservatet skall finnas på länsstyrelsens hemsida

Skötselåtgärder:

Reservatets gränser markeras i terrängen.

En informationstavla bör tas fram och sättas upp vid naturreservatet.

Information om naturreservatet läggs ut på länsstyrelsens hemsida.

Om en rastplats iordningställs behöver den underhållas.

3. Uppföljning

3.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren av reservatet ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärderna ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen. Status före och efter utförda skötselåtgärder ska dokumenteras

3.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs.

4. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Frekvens	Priori- tering	Finansiering
Markering av naturreservatets gränser	Initialt	Gränser enligt karta	Underhåll vid behov	1	Skötselanslag
Uppsättning av informationsskyltar	Initialt	Se karta	Underhåll vid behov	1	Skötselanslag
Information på länsstyrelsens hemsida	Initialt	Hemsidan	Uppdateras löpande	1	Skötselanslag
Anläggning av rastplats	Senare	Se karta till skötselplan	Underhåll vid behov	2	Skötselanslag
Restaurering och skötsel av lövskog för vitryggig hackspett	Initialt och löpande	Skötselområde 1	Initialt och vid behov	2	Skötselanslag
Restaurering och skötsel av blandskogar för skogsbete	Initialt och löpande	Skötselområde 2	Initialt och vid behov	2	Skötselanslag eller Life?
Restaurering och skötsel av älvängar och öppna kulturmarker	Initialt och löpande	Skötselområde 5	Initialt och vid behov	2	Skötselanslag/ miljöstöd?
Byggnation och skötsel av stängsel för bete av skog och öppen mark	Efter restaurering	Se karta till skötselplan	Underhålls löpande	2	Skötselanslag eller Life?
Beteshävd av skog och öppen mark	Efter restaurering	Skötselområde 2 & 5	Årligen	2	Skötselanslag/ miljöstöd?
Restaurering och skötsel för vädndärfjäril	Initialt och löpande	Skötselområde 6	Initialt och årligen	2	Skötselanslag
Tydliggörande av fornlämning	På sikt	Skötselområde 9	Initialt och vid behov	3	Skötselanslag
Hydrologisk restaurering av vattendrag och diken	På sikt	Skötselområde 8		3	Skötselanslag

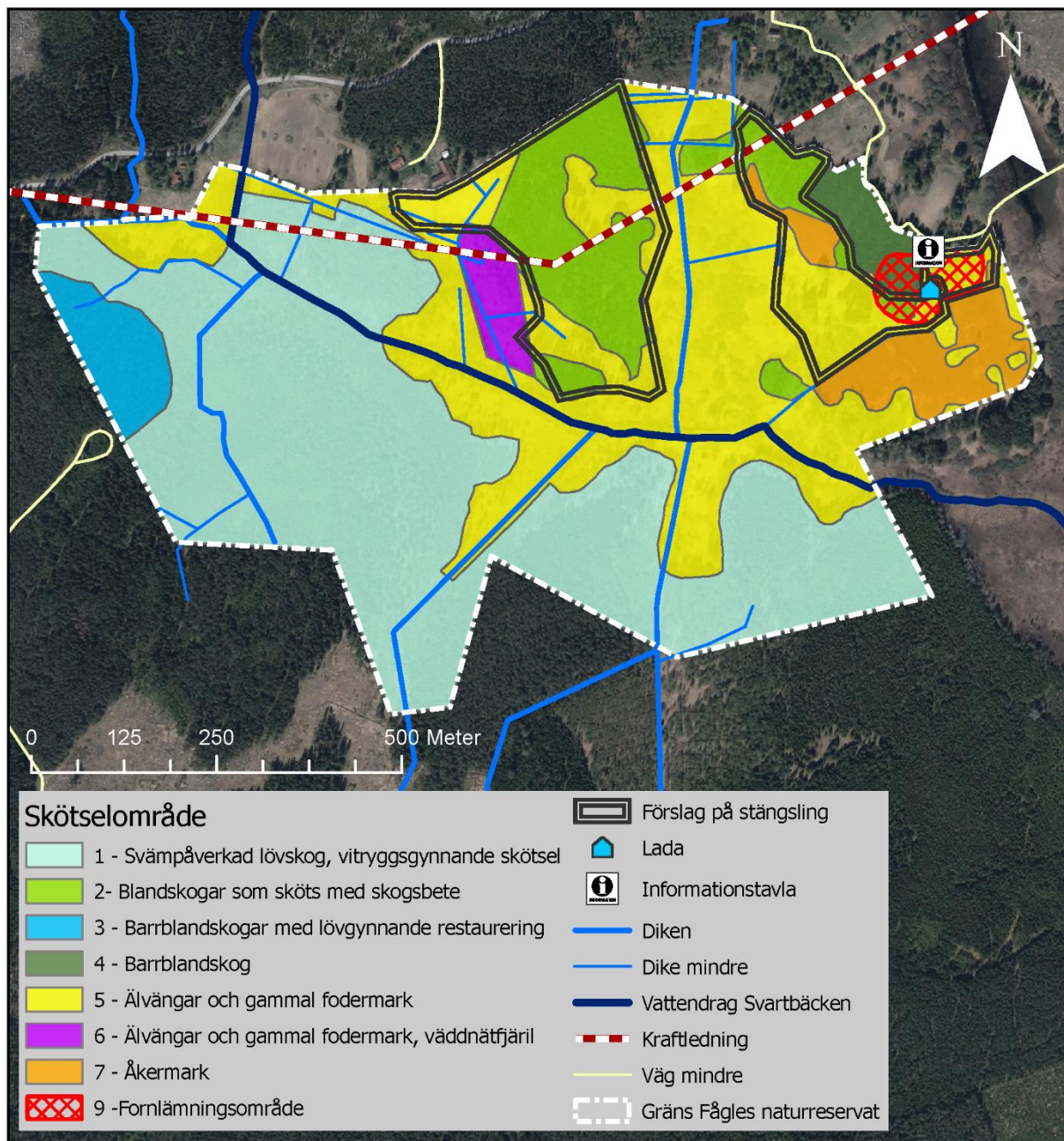
5. Revidering

Skötselplanen gäller tillsvidare, men bör löpande ses över och revideras vid behov. Om inte tidigare kan det vara lämpligt att revidera skötselplanen om ungefär 15 år.

Länsstyrelsen
Gävleborg

Fågles naturreservat Skötselkarta

© Lantmäteriet Geodatasamverkan och © Länsstyrelsen Gävleborg

Bakgrundskarta: Ortofoto

Centrumkoordinater (SWEREF99 TM)

N: 6679437 E:595356

Skala 1:9 000

Skötselkarta för Fågles naturreservat

Gränsen är inmätt i fält

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Om Ni vill överklaga detta beslut skall Ni göra det **skriftligen** hos **regeringen, klimat- och näringslivsdepartementet**.

Brevet med överklagandet skall dock lämnas eller skickas till:

Länsstyrelsen Gävleborg
801 70 Gävle

eller via e-post till:

gavleborg@lansstyrelsen.se

Skrivelsen med överklagandet måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet.

Om överklagandet kommer in för sent kan det inte tas upp till prövning.

I överklagandet ska ni ange

1. Ert namn och er adress
2. vilket beslut ni överklagar (diarienummer eller motsvarande)
3. vilken ändring ni vill ha, samt
4. vilka skäl ni anser att ni har för ändringen.

Vill ni veta mera om hur man överklagar kan Ni ta kontakt med enheten för skydd av natur vid Länsstyrelsen, telefon 010-225 10 00.

UPPLYSNINGAR

Regeringen prövar efter överklagande beslut av statliga myndigheter i frågor som rör bildande av naturreservat, utom frågor om ersättning, (18 kapitlet 1 § miljöbalken).

Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten får överklaga beslut om bildande av naturreservat (40 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.).

Beslut om bildande av naturreservat får även överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot samt den myndighet, kommunala nämnd eller annan som enligt vad som är särskilt föreskrivet i balken eller i föreskrifter meddelade med stöd av balken har rätt att överklaga. Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av rätten att överklaga enligt bestämmelser i rättegångsbalken (16 kapitlet 12 § miljöbalken).